№ 123 ԿԻՐԱԿԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 13

1904

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 13 № 123

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
Адр. Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տ ե լ ե ֆ օ ն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տ ե լ ե ֆ օ ն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Լաօդունի Թերակղզում.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Դատաստանական դահլիճից. Բեմ դարձեալ բեմ. Բժշկական օգնութիւն գաւառում. Նամակ Ալավերդից. Նիզօրեն լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի լուրեր. Նամակ Պարսկաստանից. Նամակ Եգիպտոսից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ԼԱՕԴՈՒՆԻ ԹԵՐԱԿՂԶՈՒՄ

IV

Երեկվայ համարում մենք բացատրեցինք զօրաշարժերի բնաւորութիւնը Լաօդունեան թերակղզում։ Այսօր մենք մեր ընթերցողներին կը ներկայացնենք այն ընդհարումները, որոնք երեք օր շարունակ տեղի ունեին ռուսական և եապօնական բանակների մէջ մայիսի 31-ին, յունիսի 1 և 2-ին։ Մեր տեղեկութիւնները մենք վերցնում ենք պաշտօնական ակնատես Նեմիրովիչ-Դանչենկօյի հեռագրերից։

Մայիսի վերջին օրերում ռուսական զօրքերը մօտեցել էին Կվանտունեան թերակղզու հիւսիսային մասին և փորձում էին շարժվել դէպի հարաւ։ Մայիսի լոյս 31-ի գիշերը ռուսական խուզարկու խումբը տեղեկացաւ, որ եապօնացիները սկսել են զօրաշարժ և մտադիր են շրջապատել ռուսաց զօրքի ձախ թեւը։ Ռուսները հետեւեալ օրը յամառ կերպով դիմադրելով եապօնացիներին յետ են նահանջում դէպի Վաֆանդիան կայարանի մօտ գտնվող լեռները։

Սակայն շուտով պարզվեց, որ եապօնացիները շարունակում են արշաւել դէպի ռուսական բանակը և մտադիր են շրջապատել ռուսաց աջ թեւն էլ։ Տեղի ունեցան հանդիպումներ, ընդհարումներ զանազան կէտերում։ Տեսնելով, որ եապօնական զօրքը ուժեղանում է նորանոր օգնական գնդերով, ռուսաց բանակը վճռեց յետ նահանջել և ամրանալ Վաֆանգօուի դիրքերի վրա։ Եւ յունիսի 1-ին վաղ առաւօտեան ռուսաց զօրքին աջողվեց բռնել Վաֆանգօուի դիրքերը։ Ռուսաց բանակի ձախ թեւում կանգնեց գեներալ Գերնգրոս երեք գնդով, աջ թեւում հեծելազօրքը և մի գունդ. իսկ կենտրոնում թնդանօթաձիգ գունդը։

Վաղ առաւօտից սկսվեց թնդանօթաձգութիւն երկու կողմից։ Եապօնացիների յարձակումը խիստ էր և յամառ։ Առհասարակ եապօնացիները մեծ ընդունակութիւն են ցոյց տալիս յանկարծակի կենտրոնանալու և թշնամուն շրջապատելու։ Եապօնացիները կենտրոնացրին իրանց թընդանօթաձիգ խումբը ռուսաց կենտրոնում գտնվող թնդանօթների դէմ և թափեցին նրա վրա կարկտի նման ռումբեր, որոնցից փսավեցին ռուսաց բոլոր օֆիցերները՝ վիրաւորվելով և սպանվելով։ Մի ուրիշ տեղում ռուսաց թնդանօթաձիգ մի խումբ կարողացաւ յարձակում գործել եապօնացիների վրա և քաջութեամբ դիմադրել նրանց շարժման։

Բայց եապօնացիները, չը նայելով իրանց սարսափելի կորուստներին, յամառ կերպով շարունակում էին իրանց յարձակումները, առաջ մղելով ռուսաց մի բատալիօնի դէմ մի ամբողջ գունդ, մի թնդանօթի դէմ երեքը։ Վիրաւորվեց գեներալ Գերնգրոսը, որը սակայն մնաց կազմի մէջ և միայն երեկոյեան կապեցին նրա վիրաւորված թուշը։

Եապօնացիների ամբակոծութիւնը սոսկալի էր։ Նրանք նախօրօք ուսումնասիրել էին բոլոր տեղերը և բաժանել քառակուսեակների, որոնք հարկը պահանջած դէպքում կարկտահար էին լինում գնդակների և ռումբերի բեկորներով։ Եապօնացիներին օգնում են չինացիները, հեռուից նշաններ տալով հայելիների միջոցով ռուսների դիրքերի մասին։ Հայելիները ամրացրված ձողերի ծայրին հասնում էին իրանց նպատակին։

Յունիսի 1-ը անաջող վերջացաւ եապօնացիների համար։ Նրանք չը կարողացան գրաւել ռուսական ոչ մի դիրք։ Եւ թէև ռուսները կորցրել էին շատ օֆիցերների, բայց եապօնացիների կորուստներն էլ ահագին էին։ Հետեւեալ օրը պէտք է վճռէր պատերազմի արդիւնքը և ելքը։

Յունիսի 2-ի ճակատագրական օրը ամպամած էր և մառախլապատ։ Երբ մշուշը ցրիւ եկաւ, պարզվեց, որ եապօնացիները փոխել են իրանց դիրքերը և գրաւում են նոր տեղեր, մինչդեռ ռուսները մնացել էին նախկին կէտերում։ Եապօնացիները գիշերվայ ընթացքում տեղափոխել էին զօրքի մեծ քանակութիւն ռուսաց բանակի աջ թեւի հանդէպ և այդպիսով բոլորովին անսպասելի մի հանգամանք էին ստեղծել ռուսաց զօրքի դէմ։ Իսկ գեներալ Գերնգրոս երեք գնդով բռնելով նախընթաց օրվայ իր դիրքերը սկսել էր մի կատաղի յարձակում թշնամիների վրա։ Այդ ճակատամարտը իր ոյժով և յուսահատական վճռականութեամբ կը կազմէ պատերազմների պատմութեան մէջ հազուադէպ էջերից մէկը։ Զօրքի բոլոր հրամանատարները, բացի մէկից, սպանվեցին կամ վիրաւորվեցին։

Եապօնացիները վճռել էին ոչնչացնել ռուսաց թնդանօթաձիգ գունդը և իրանց բոլոր ոյժը թափել էին նրա վրա։ Չը նայելով իրանց կորուստներին, եապօնացիները լուռ և սպառնալի կերպով առաջ էին գնում, իբրև մի տարերք, որ չը գիտէ շեղվել իր շարժումից։

Եապօնացիները իրանց գլխաւոր ոյժը ուղղել էին ռուսաց կենտրոնի վրա, ուր գտնվում էր մի ամբողջ գունդ։ Եապօնացիները, թաղելով ռուսաց թնդանօթաձիգ զօրքը և բռնելով նրա տեղը, պատռեցին ռուսաց զօրաբանակը, որը այդ պատճառով ստիպված եղաւ յետ նահանջել դէպի լեռները, որովհետև դէպի Վաֆանգօու տանող ամբողջ ճանապարհը ծածկված էր ռումբերի կարկտով։

Ռուսաց բանակը այնուհետև սկսեց քաշվել դէպի հիւսիս։ Յունիսի 5-ին գիշերելու համար իջեւանատեղ նշանակված է Սենիւչէն կայարանի մօտ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

Ներկայ յունիսի 12-ին Թիֆլիսի դատաստանական պալատում քննվում էր երկու գործ, որոնք վերաբերում էին Էջմիածնի հայ—լուսաւորչական սինօդի պահանջներին ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնից հայ եկեղեցու անշարժ կալուածքների մասին (41 խանութ), որոնք գտնվում են Երևանի նահանգի Ալէքսանդրօպօլ քաղաքում և Ղամարլու գիւղում, և որ «կովկասեան ուսումնարական վարչութիւնը խլել էր հայ եկեղեցուց, 1898 թւի մարտի 26-ի Բարձրագոյն հրամանի հիման վրա։ Երևանի նահանգական դատարանը, ղեկավարվելով 1903 թւի յունիսի 12-ի օրէնքով կալուածները արքունական վարչութիւնների իրաւասութեան տակ դնելու մասին, գտաւ, որ ներկայումս հոգևոր վարչութիւնը այդ դատի մէջ կողմ չէ, որովհետև նրա պահանջը արքունական կալուածքին է վերաբերում, որի մասին վէճը երկու արքունական վարչութիւնների միջև ենթակայ չէ դատաստանական հիմնարկութիւններին և պէտք է վճռվի երկու մինիստրութիւնների համաձայնութեամբ, վարչական կարգով և այդ հիման վրա որոշեց՝ Էջմիածնի սինօդի երկու պահանջներն ևս անհետեւանք թողնել և գործը դադարեցնել։

Էջմիածնի սինօդի հաւատարմատար երդուեալ հաւատարմատար Ս. Ս. Մէլիք-Ադամեան, հիմնվելով 1903 թւի յունիսի 12-ի նոյն օրէնքի վրա, ապացուցանում էր դատաստանական պալատում, որ այդ օրէնքով պահպանված է հայ եկեղեցու սեփականութեան իրաւունքը իրան պատկանող կալուածների վրա և որ այդ հիման վրա ներկայ դէպքում խօսք չէ կարող լինել այն մասին, որ վիճելի կալուածները պատկանում են արքունական վարչութիւններին, որոնց իրաւունք է տրված միայն կառավարել եկեղեցական կալուածքները։ Այդ պատճառով և որովհետև Քաղ. Դատ. Կան. 1298-դ յօդուածի հիման վրա հոգևոր վարչութիւնների կալուածքներին վերաբերեալ վէճերը ուրիշ արքունական վարչութիւնների հետ ենթակայ են դատաստանական տեղերի վճռին, ընդհանուր սահմանված դատաստանական կարգով, Մէլիք-Ադամեանը, անկանոն գտնելով Երևանի նահանգական դատարանի վճիռը՝ դադարեցնելու մասին, խնդրում էր դատաստանական պալատին հարց ու փորձի ենթարկել իր մատնացոյց արած վկաներին՝ վիճելի կալուածքների վրա հայ եկեղեցու ունեցած իրաւունքի վաղեմիութեան մասին։

Ուսումնարանական շրջանի լիազօր պ. Կէնգէլինսկիյ խնդրում էր պալատին հաստատել Երևանի նահանգական դատարանի վճիռը, որպէս կատարելապէս կանօնաւոր, առանց հետեւանքի թողնելով Էջմիածնի սինօդի հաւատարմատարի միջնորդութիւնը։

Պրօկուրօրի օգնականը այն կարծիքը յայտնեց, թէ պէտք է յարգել Մէլիք-Ադամեանի միջնորդութիւնը։

Դատաստանական պալատը որոշեց. Երևանի նահանգական դատարանի միջոցով հարցուփորձի ենթարկել Էջմիածնի սինօդի հաւատարմատարի մատնացոյց արած վկաներին այն մասին, թէ հայ եկեղեցին վաղուց տիրում է վիճելի կալուածքներին։

ԲԵՄ ԴԱՐՁԵԱԼ ԲԵՄ

(Նամակ Երևանից)

Տիկին Սիրանոյշի և նրա դերասանական խմբի յայտնվելով Երևանում նորից ծագել է մի յատուկ բեմի անհրաժեշտութեան կարիքը։

Տեղերի գները թանգ են, օրինաւոր ներկայացումներին յաճախելու հնարաւորութիւնից զուրկ է ոչ միայն ստորին, այլ և միջակ դասակարգը, ներկայ բեմը իր ծաւալով միանգամայն անմատչելի է ժողովրդի մեծամասնութեան։ Ինչու։ Այժմեան բեմին բեմ չէ կարելի ասել, սա մի սոսկ դահլիճ է, ժողովարանի դահլիճը, որի մի մասն էլ բռնում է բեմը և մնում է մի աւելի ընդարձակ մասը, որտեղ «սելեօտկայի» պէս դասաւորվելով տեղաւորվում են ընդամենը մի 250—270 մարդ։ Ահա այս հանգամանքը մի կողմից, դրութիւնից օգտվելու հանգամանքը միւս կողմից ստեղծել են մի այնպիսի նօրմա, որ մի րուբլի վճարողը բեմի ամենավերջին տեղում նըստում է մի երկար, լայն ընդհանուր նստարանի, այսպէս ասած «իշատոնուկի» վրա, որին մի սրամիտ հանդիսական «սպալնի վագօն» անունն է կնքել։

Այս դեռ ևս մատչելիութեան մասին, ապա միւս անյարմարութիւնները մանաւանդ մուտքի դիրքից առաջածը և այն էլ այնպիսի մի անկարգ հասարակութեան համար, ինչպիսին այժմ, հանդիսանում է Երևանինը։ Ճշտապահութեան և ժամանակ ասած բանի մասին հասկացողութիւն չէ ուզում ունենալ մեր հասարակութիւնը։ Առաջին գործողութեան ամբողջ ընթացքում գալիս հա գալիս են մուտքի՝ դիրքի անյարմարութեան պատճառով հանդիսականների առաջով անցնում մի շարք նոր հանդիսականներ՝ աթոռների խուռն գոցով տեղերից կանգնեցնում և տեղ բռնում, դահլիճում ահագին անկարգութիւն առաջացնելով։ Սրանից աւելի անկարգութիւն տեղի է ունենում իւրաքանչիւր գործողութիւնը սկսելիս, երբ վարագոյրը արդէն բարձրացել և ներկայացումը տեղի է ունենում, հանդիսականներից շատերը նոր մտածում են ներս մտնել և տեղեր բռնել։

Այս բոլորը ի հարկէ նրանից է, որ Երևանի պէս մի նահանգական քաղաքը չունի, լաւը չենք ասում, այլ մի համեստ բեմ՝ գոնէ մի քանի յարմարութիւններով։ Քաղաքային բեմ ունենալ չենք կարող, այդ ցնորք կը լինէր առ այժմ մտածել, մենք դեռ չենք հասել հասկացողութեան այն աստիճանին, որ թատրօնը, այդ կրթիչ հիմնարկութիւնը, համարվէր այնպիսի անհրաժեշտութիւն և ծախքերի բիւդջէներում այնպիսի տեղ բռնող, ինչպիսին ներկայանում է դպրոցը։ Ինչ ենք ասում. անցեալներում քաղաքային խորհրդում դրված էր քաղաքային դպրոցի նախապատրաստականը երկսեռի դարձնելու խնդիրը, այդ հարցը մերժվեց և բանը նրանումն է, որ կային ձայնաւորներ, որոնք տղաների և աղջիկների խառը կրթութիւնը անբարոյականութիւն էին համարում։ Այս միջանկեալ կուրեօզը առաջ բերինք ցոյց տալու համար, թէ գաւառական քաղաքային կազմիցը դեռ որքան հեռու են իրանց հասկացողութիւններով բեմի անհրաժեշտութիւնը հասկանալու, ըմբռնելու նկատմամբ։ Մնում է, որ բեմ կառուցելու ձեռնարկութիւնը վերցնեն կամ մի խումբ մարդիկ կամ նոյն իսկ անհատներ։ Լինի մէկը, թէ միւսը այդ մի և նոյն է, միայն թէ լինի, միայն թէ ունենանք մի բեմ թէկուզ շատ համեստ չափով, բայց որոշ յարմարութիւններով։

Ով էլ կառուցելու լինի մի բեմ, այդ նախ համարվելու է մի հասարակական բարի գործ, մի օգտակար ժողովրդային հիմնարկութիւն, և երկրորդ այդ լինելու է մի ձեռնարկութիւն, մի եկամուտ բերող գործ, ինչպէս վարձ բերող խանութը, տունը կամ մի այլ բան։ Եւ արդեօք բարոյական և նիւթական այս երկու շահերը միացնող այսպիսի մի գովելի միտքը չը պիտի ունենայ Երևանում իր համակրողը իր իրականացնողը։ Ցաւալի, շատ ցաւալի է, եթէ չունենայ։

Մտէք մեր քաղաքի իւրաքանչիւր փողոցը և տեսէք, թէ որպիսի եռանդով շինվում են տներ, դրանց թիւ, հաշիւ չը կայ։ Քիչ չեն և հոյակապ շինվող տներ։ Եւ շատ տարօրինակ է, որ այդքանից մէկը գոնէ չէ մտածում բեմի վրա։

Մեզանում այժմ այնքան տեսակի ներկայացումներ են տրվում, որ մի բեմը շարունակ գործի մէջ կը լինի, հետևապէս վաստակ կը բերի կառուցողին, արդեօք մի երևանցի չէ՞ր կարող փոխանակ սովորական տուն շինելու բեմ շինէր, որով եկամուտից չը զրկվելով հանդերձ իր հասարակութեանը մի բարի գործ արած կը լինէր։

Ահա այս խնդիրը նորից դնում ենք հրապարակի վրա և մատնացոյց անում բեմի անհրաժեշտութիւնը, կրթիչ-հիմնարկութիւններից և մտաւոր ու զուարճութեան բաւականութիւններից զուրկ մեր հասարակութիւնը—մանաւանդ նրա մոռացված, տանջված դասը։

Ա—Դօ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԳԱՒԱՌՈՒՄ

(Նամակ Շուլավէրից)

Բօրչալու գաւառամասի 124,000 բնակիչների միակ արքունական բուժարանը գաւառամասերի համար դառել էր կռուածաղիկ։ Մեր հասարակութիւնն էլ մի քանի անգամ դիմումներ արաւ, որ բուժարանը տեղափոխուի Շուլավէր իբրև գաւառի կենտրօն, որին շատ մօտ են Բօրչալու և Եկատերինօֆելդ գաւառամասերը, ուր կլիման անառողջ է, բայց հողային արդիւնաբերութիւնը շատ, որի պատճառով և տասը ամիս աշխատող ձեռքերը աւելի շատ կարիք ունեն բժշկական օգնութեան, քան միւս գաւառամասերի առողջարար կլիմայում ապրողները, որոնք աշխատում են միայն հինգ

ամիս։ Չը նայելով մեր արդարացի պահանջներին, այնուամենայնիւ բուժարանը տեղափոխուեց Լօռի գաւառամասի ամենահարուստ Վօրօնցօվկայ գիւղը։ Շուլավէրը անցեալ տարւայ մայիսի մէկից բաց արաւ իր սեփական մասնաւոր բուժարանը և յոյս ունէր կողմնակի օգնողների վրա, որովհետև նրանցից օգտվում են և բոլոր շրջակայ գիւղերը։ Մեր բարեգործներից ուշադրութեան առան օգնելու բուժարանին Փ. Նադիրեան, պ. պ. Արամեան և Մանթաշեան, որոնց շնորհիւ և բուժարանը հարստացաւ գործիքներով ու զանազան բժշկական իրերով։ Մի տարւայ մէջ բուժարանին դիմող հիւանդների թիւը եղել է 8922, որից 3414-ը կրկնութիւններ են։ Բացի ձրիապէս բժշկական օգնութիւնները ձրիապէս էլ բաժանվել են 997 ր. 65 կոպէկի դեղեր։

Հիւանդութիւնների մէջ առաջին տեղը բռնում է տենդը, երկրորդը ոսկրացաւը, երրորդը արիւնախառն փորահարինքը, չորրորդը վեներական ախտերը (սիֆիլիսոտները եղել են 53), հինգերորդը Թօքախտը։ Հաշիւներից երևում է, որ շուլավէրցիների մի երրորդը համարեա դիմել են բժշկական օգնութեան, որոնցից մեռել են մի տարւայ ընթացքում 58 տղամարդ 42 կինմարդ, գլխաւորապէս ծերերը. երեխաների ծաղկահատութիւնը համարեա պարտաւորեցուցիչ է դառել։ Ծնվել են 102 մանչեր, 88 աղջիկներ, ուրեմն մի տարում աւելացել են 90 հոգի։ Եթէ ոմանք մի հրաշքով ազատվում են, արդէն գիւղերում բուժարանները ցանկալի օգուտներ չեն կարողանում տալ չքաւոր դասակարգին, որովհետև տանը յարմարութիւններ չը կան բժշկվելու համար։ Բայց ո՞վ պիտի մտածի այդ մասին, գիւղերը առանձին-առանձին միջոց չունեն, միասին գործել չեն սիրում պարտաւորեցուցիչ օրէնք էլ չը կայ։ Մեր կարծիքով միակ ելքը, պարտաւորեցուցիչ օրէնքն է մինչև ժողովրդի ինքնագիտակցութեան հասնելը։ Խորհուրդ ենք տալիս մեր համագաւառացիներին չը սպասել պարտաւորեցուցիչ օրէնքներին և շտապել չորս հիւանդանոց հիմնել 80 մահճակալներով 8 բժիշկներով ու 16 ֆելդշերներով ու ֆելդշերուհիներով։ Բաւական է համախօսականներով խնդրել գաւառի գիւղատնտեսական դրամագլխի՝ մօտ 340,000-ի տոկոսը և տարին իւրաքանչիւր բնակչից քսան և հինգ կոպէկ։ Մնում է ազգաբնակութիւններին եռանդ, սէր և համերաշխութեամբ գործելը ու այնուհետև կարիք չը կայ ողորմութեան դիմելու։

Խուդի

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ

Յունիսի 2-ին

Ինչպէս յայտնի է, անցեալ տարի մեր քաղաքային հասարակական ժողովարանի խորհրդի կարգադրութեամբ անցեալ տարվանից նոյն ժողովարանում՝ անդամների, հիւրերի և նրանց ընտանիքների համար տրվեցին երեք լեզուներով էժանագին ներկայացումներ, որի համար ընտրվեց առանձին թատրօնական մասնախումբ կամ սեկցիա։ Այս գովելի կարգադրութիւնը շատ անհրաժեշտ կարիք էր ընդհանրապէս մեր քաղաքի, մասնաւորապէս կլուբի պէս մի հասարակական հիմնարկութեան համար։ Պէտք է ասել, որ կլուբի վարչութեան խնդիրը կատարելու համար, մեր թատերասէրներն էլ սիրով յանձն առան այդտեղ յաճախ ներկայացումներ պատրաստելու։ Սակայն մեր յոյսը չիրականացաւ առ այժմ։

Անցաւ ամբողջ սեզօնը և ներկայացում եղաւ այդ նպատակով կլուբում միայն 4 անգամ, որոնց մէջ հայերէն լեզւով տրվեց երկու անգամ, մի թիւ, որ միանգամայն հակասում է վարչութեան կարգադրութեանը՝ «յաճախ ներկայացումներ կազմակերպելուն»։ Ընդհակառակը նախընթաց տարիներում մեր թատերասէրները ինքնաբերաբար, ահագին աշխատանք, նեղութիւններ կրելով, խոչընդոտների հանդիպելով, էլի աւելի շատ թւով ներկայացումներ էին տալիս, քան թէ հիմա կլուբում, որտեղ ամեն ինչ համարեա պատրաստ է և ոչ մի դժուարութիւն չը կայ դրա համար։ Յունվարից մինչև հիմա դեռ ոչ մի ներկայացում չեղաւ այդ նպատակով։ Անցաւ բարեկենդանը, անցաւ Զատիկը, իսկ կլուբի թատրօնական սեկցիան պարտք չը համարեց այդ օրերին ներկայացումներ տալ։ Թէ ինչու համար այդպէս անհոգ և սառն վերաբերվեց—դրականապէս մեզ յայտնի չէ։

Ինչպէս լսեցինք, անցեալ օրերը աւագների խորհուրդը, առաջիկայ սեզօնին կրկին ներկայացումներ կազմակերպելու համար կլուբում, ընտրել է նոր թատրօնական սեկցիայի անդամներ վերընտրվել են համարեա մի և նոյն անձինք։ Սակայն ընտրութեան սկզբունքը պահանջում է նպատակի գործադրելը՝ այն է «յաճախ ներկայացումներ պատրաստել կլուբի անդամների, հիւրերի և նրանց ընտանիքների համար»։ Ցանկալի է, որ նորընտիր թատրօնական սեկցիայի անդամները գոնէ այսուհետև շուտ-շուտ ներկայացումներ և հանդէսներ կազմակերպեն։ Այլապէս ոչ մի նշանակութիւն չունի, բաւականանալ մի երկու ներկայացում տալով ամբողջ տարին։ Իմ կարծիքով, գործի բեղմնաւորութիւնը և յարատեւութիւնը պահանջում է և շատ ցանկալի էր, որ ներկայացումներ կազմակերպելու իրաւունքը կլուբի վարչութիւնը յանձնէր հէնց իրանց՝ թատերասէրներին, որով գործը աւելի լաւ կերթար։

Այստեղ աւելորդ չեմ համարում աւելացնել, որ մեր քաղաքը, որպէս գաւառական քաղաքներից մինը, միշտ զուրկ է մնում էսթետիկական զուարճութիւններից։ Անցնում են տարիներ և մեզանում ոչ մի դերասանական խումբ չէ գալիս, իսկ եթէ պատահում էլ են, նրանք էլ յետին կարգի խաղացողներ են, որոնք «հայ բեմի առաջնակարգ ողբերգու», «հայ դերասանական խմբի նշանաւոր դերասան» և այլ ածականներով միանգամայն աբառաւորում են հայ բեմի անունը։ Դեռ մինչև հիմա էլ մեր քաղաքը բաղդ չէ ունեցել տեսնելու տիկին Սիրանոյշի, պ. Պետրոսեանի և այլ առաջնակարգ դերա-սանների խաղերին։ Ահա այս երևոյթը պէտք է ի նկատի ունենայ կլուբի թատրօնական կօմիտէն և աշխատի, որ գոնէ ժողովարանի ներկայացումներով քիչ շատ բաւականութիւն տայ ժողովրդին։

Խ. Ղ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը մի քանի ժամանակ առաջ դիմելով պ. Նահանգապետին, խնդրում էր պարտաւորացնել բոլոր խնայողական գանձարաններին, որ 1) մի տարուց յետոյ վերադարձնեն քաղաքային վարչութեան այն աւելորդ գումարները, որոնք մնում են գրաւ դրած իրերը ծախելուց և տէրերին չը վերադարձնելուց յետոյ և 2) թոյլ տալ վարչութեան այդպիսի գումարները 10 տարին լրանալուց յետոյ յատկացնել մի որ և իցէ բարեգործական հիմնարկութեան օգտին։ Պ. Նահանգապետը այդ խնդիրքը իր կողմից ներկայացրել է երկրիս կառավարչապետին, որը նոյնպէս իր կողմից ներկայացրել է ներքին գործերի մինիստրին, խնդրելով նրա կարգադրութիւնը։ Ներկայումս ստացվել է այդ խնդիրքի պատասխանը հետևեալ բովանդակութեամբ։ Բոլոր այդ տեսակ գումարները, այսինքն նրանք, որոնք մնում են գրաւ դրած իրերը ծախելուց յետոյ, մի տարուց յետոյ եթէ յետ չը գնվեն տէրերի կողմից, պիտի մտցնել տեղական որ և իցէ դրամական հիմնարկութեան մէջ, ուր պիտի պահել մինչև 10 տարի, որից յետոյ դառնում է քաղաքի սեփականութիւն և պիտի վերջինս յատկացնէ բարեգործական հիմնարկութիւններին։

—

«Ցնօբիս-Փուրցելի» լրագրի ասելով տպարանների, գրավաճառանոցների և գրադարանների վերատեսուչը յայտնել է վրացիների մէջ գրագիտութիւն տարածող ընկերութեան վարչութեանը, թէ այդ ընկերութեան հսկողութեան տակ գտնվող Թիֆլիսի գրադարանները այսուհետև պէտք է ենթարկվեն ժողովրդական գրադարանների մասին գոյութիւն ունեցող կանօններին։ Այդ կանօնների համաձայն յիշեալ գրադարաններում չեն կարող թողնվել վրացերէն գրքեր ու պարբերական հրատարակութիւններ։ Վերատեսուչը 2 ամիս ժամանակ է տուել, որ վարչութիւնը լուսաւորութեան մինիստրից թոյլտւութիւն խնդրէ այդ մասին։ Իսկ մինչև այդ հարցի լուծումը վրացերէն գրքերն ու թերթերը պէտք է վերացվեն գրադարաններից։

—

Մի հայ պարոն, որ չէ ուզում իր անունը յայտնել, երդուեալ հաւատարմատար Պետրոս Քալանթարեանի միջոցով Թիֆլիսի Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան Վարչութեան նախագահ իշխանուհի Մ. Թումանեանին է յանձնել 1000 րուբլի, դնելով վարչութեան տրամադրութեան տակ այդ գումարի գործադրութիւնը։

—

Վերջին ժամանակներս, Պետական Խորհուրդն ընդունեց երկրագործութեան մինիստրի ծրագիրը գիւղատնտեսական միջնակարգ դպրոցներն ընդարձակելու մասին։ Եթէ այդ ծրագիրն իրականանայ, մի քանի դպրոցական հաստատութիւնների աշակերտների թիւը կաւելացվի, իսկ ուրիշ դպրոցներ կընդարձակվեն որովհետև նրանց վրա կաւելացվեն լրացուցիչ դասարաններ գիւղատնտեսական մասնագիտական ճիւղերի համար։ Ընդհանրապէս այդ դըպրոցների մանկավարժական մարմինն զգալի չափով կաւելանայ։ Բայց ծրագրի գործադրութիւնը, իբրև նոր ծախքերի դուռ բաց անող, յետաձգված է մինչև Ռուս-ճապօնական պատերազմի վերջը։

—

Նօբէլի, Ռօտշիլդի և մի քանի ուրիշ առևտրական տներ արևելեան Սիբիրից նաւթի և նաւթային մնացորդների խոշոր պատուէրներ են ստացել։ Այդ պատուէրների կատարելը չի ուշանայ, որովհետև Ուրալում ահագին քանակութեամբ նաւթի ու մազութի պահեստներ կան, որոնք և կուղարկվեն արևելեան Սիբիրի կարիքներին բաւականութիւն տալու համար։

—

Բագուի լրագիրները հետևեալ մանրամասնութիւններն են հաղորդում Յարութիւն Յովհաննիսեան Ադամեանի սպանութեան մասին։ Յունիսի 10-ին, առաւօտեան ժամը 10-ի մօտերը հանգուցեալը դուրս է գալիս տնից՝ անցնելու քաղաքային պարտէզով, որ գնայ ծովափը՝ իր գրասենեակը։ Պարտէզի մէջ նրա վրա են յարձակվում երեք երիտասարդներ, վայելուչ կերպով հագնված, որոնք բէքուբի հարուածներով տեղն ու տեղը մահացնում են նրան։ Պարտէզում աշխատող բանւորներից մէկը, որ գնում էր Ադամեանի ետևից, տեսնելով այդ՝ սկսում է փախչել, բայց ատրճանակի գնդակով թեթև կերպով վիրաւորվում։ Դրանից յետոյ մարդասպանները դուրս փախան պարտէզի հարաւային դռներով, մտան Սադօվի փողոցը, նստեցին իրանց սպասող կառքը և արագ սլացան դէպի վեր, Նիկոլաեվսկի փողոցն ու անյայտացան։ Ոստիկանն ընկաւ կառքի ետևից, բայց մարդասպանները ատրճանակներ կրակեցին կառքի վրայից դէպի ոստիկանը։ Կառքի համարը կարողացան նկատել։

—

Պետական խորհրդին հարց է առաջարկված, թէ արդեօք յարմար չէ՞ Բաթումում հիմնել գործարանական և հանքագործական գործերի նահանգական վարչութիւն։ Այդ դիմումն արդէն արժանացել է ունկնդրութեան և քննութեան պետական խորհրդի բոլոր տնտեսական և գիտական մասերի միացած նիստի կողմից։

—

Այս տարի Թիֆլիսի ռէալական դպրոցի 7-դ լրացուցիչ դասարանը աւարտեցին 38 հոգի, որոնցից 18 հոգի հայ են։ Ահա դրանց անունները. 1. Աբեանց Արմենակ (ագուլիսեցի), 2. Աւագեանց Սեդրակ (սալմաստեցի), 3. Աղնաւուրեան Յով. (ախալցխացի), 4. Աբաֆելեան Վլադիմիր (բագուեցի), 5. Հախվերդեան Պօղոս (Թիֆլիսեցի), 6. Յարութիւնեան Արշակ (սղնախեցի), 7. Յարութիւնեան Գրիգոր (Թիֆլիսեցի), 8. Հէջուբեան Տիգրան (Թիֆլիսեցի), 9. Եսայեան Բենիամին (ագուլիսեցի), 10. Կամսարական Պետրոս (երևանցի), 11. Ղօնդաղչեան Համազասպ (կարսեցի), 12. Մաղաքեան Աւետիք (ախալքալաքցի), 13. Մամիկօնեան Սմբատ (կարսեցի), 14. Մատինեան Սամսօն (Թիֆլիսեցի), 15. Միքայէլեան Յովհաննէս (ագուլիսեցի), 16. Ներսէսեան Գրիգոր (շուշեցի), 17. Սողոմոնեան Հայկ (ախալցխացի), 18. Թիթարեան Գէորգ (սղնախեցի)։

—

Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեան ելեմուտի նոր նախագծերով, որը գտել է քաղաքի բժշկական-առողջապահական վերատեսչի հաւանութիւնը, հետևեալ տարւայ համար խնդրվում են քաղաքային խորհրդից հետևեալ գումարները. քաղաքային սպանդանոցի համար՝ 20,885 ր., դեռ չը հաշւած սպանդանոցի վերանորոգութեան ծախքը. քաղաքային անասուններ պահելու բակի համար—6,532 ր., դպրոցական բժիշկներին ռոճիկ—3,460 ր., քաղաքային բժիշկների, անասնաբոյժների, դարակների և այլոց համար—7,660 ր., խրօնիկական հոգեկան հիւանդների հիւանդանոցի համար—16,315 ր., կանանց հիւանդանոցի համար—10,646 ր., սուր-վարակիչ հիւանդութիւնների ժամանակաւոր հիւանդանոցի համար—25,923 ր., քաղաքային բուժարանի և նրա 4 բաժանմունքների համար—40,690 ր., քաղաքի քիմիական և միկրօսկոպիական կայարանների համար—6,345 ր., ախտահանիչ կայարանի համար—14,628 ր., բժշկական առողջապահիկ-անասնաբուժական մասի համար—16,660 ր., և վարակիչ հիւանդութիւնների դէմ կռվելու համար—1,200 րուբլի—ընդամենը 170,944 րուբլի։ Սրա մէջ չէ հաշված շէնքերի վերանորոգութեան ծախքերը։

—

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Ահա երկու տարի է, որ քաղաքիս ս. Լուսաւորիչ եկեղեցու վերջին ծխատէր Մինաս քահ. Վարդանեանցը վախճանվել է և մինչև այսօր այդ եկեղեցին նոր քահանայ չունենալով, մնացել է համարեա փակված. միայն ժամանակ առ ժամանակ, տօն օրերին, միւս եկեղեցու քահանաներից հերթով գալիս են և ժամասացութիւն են կատարում։ Այժմ, ինչպէս լսեցինք, ժողովրդի մի մասը ուզում է այդ եկեղեցու համար ձեռնադրել տալ նոյն եկեղեցու նախկին քահ. տէր Յարութիւն Գրիգորեանի որդուն՝ Ստեփաննոս Գրիգորեանին, որը մի համախօսականով այս օրերս ուղևորվեց ս. Էջմիածին՝ ձեռնադրութեան թոյլտւութիւն ստանալու համար»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Դարձեալ Վաֆանգօուի պատերազմը։ Տօկիօից. «Ռէյտէրի գործակալութեան թղթակիցը Վաֆանգօուի կռւի մանրամասն նկարագրութեան մէջ ասում է, որ ռուսները գերազանց դիրքեր ունէին, որոնք նրանց հաւասար էին դարձնում ճապօնական գերազանցող ույժերի հետ։ Ռուսաց դիրքերը տարածվում էին արևելքից դէպի արևմուտք, անցնում էին մի նեղ հովիտի միջով, ուր գտնվում են երկաթուղին և Ֆուչժօու գետը։ Գեներալ Օկուն ռուսներին դուրս մղեց այն սարերից, որոնք ձգվում են հովիտի երկու կողմից, մղեց նրանց դէպի հովիտը, նեղելով առաջ աջ թևը, յետոյ ձախը։ Կռիւը ձախ թևի վրա առանձնապէս կատաղի էր։ Ռուսները յուսահատաբար պաշտպանում էին դիրքերը, նահանջեցին միայն այն ժամանակ, երբ համարեա կատարելապէս ճզմված էին և կորցնելով պատերազմի դաշտում, մի ամբողջ օրվայ կռւից յետոյ, 600 սպանվածներ։ Մայիսի 31-ին Օկուն առաջ արշաւեց երեք զօրասիւներով երկաթուղու և Տասախօ գետի վրայով, իսկ հեծելազօրքը մօտենում էր երրորդ կողմից։ Ճակատամարտը սկսվեց յունիսի 1-ին կէսօրից յետոյ ժամի 3-ին թնդանօթաձգութեամբ։ Ռուսները, որոնք ունէին 98 թնդանօթ, պատասխանում էին սաստիկ կրակով մինչև երեկոյ։ Գիշերը ճապօնացիները գրաւեցին Ցօնչեատունի և Վենչեատունի մէջ եղած բլուրը և մի ուրիշ բլուր Տեանկօուից դէպի արևմուտք։ Ճապօնացիների կենտրօնական զօրասիւնի մի մասը արշաւում էր Ֆուչժօու գետի ափով, սաստիկ վնաս կրելով ռուսաց կրակից և հետևակ զօրքից։ Նրա օգնութեան ուղարկվեցին թնդանօթներ, և միացած ույժերին աջողվեց դուրս մղել ռուսներին Տաֆանշեանից. սակայն Լանդանշանում և Լունվանմեաօի մէջ այդ ույժերը հանդիպեցին ռուսաց բատարէաների յամառ կրակին։ Այնուամենայնիւ, ճապօնացիները մագլցեցին բարձրութիւնները և յաղթութիւն տարան։ Այս միջոցին ճապօնական աջ թևը սաստիկ վնասվում էր օգնութիւն ստացած ռուսաց ձախ թևի կրակից։ Երկու անգամ գեներալ Օկուն հարկադրված էր օգնութիւն ուղարկել ճապօնական հետևակ զօրքի պահեստից։ Ռուսները մի քանի յուսահատական հակա-յարձակումներ գործեցին, բայց կրիտիկական րօպէին ճապօնական հեծելազօրքը յարձակվեց նրանց ձախ թևի վրա։ Ռուսներին մօտեցան նոր օգնական զօրքեր, և նրանք յուսակտուր պաշտպանվում էին, մինչև որ ճապօնացիները շրջապատեցին նրանց առջևից և երկու թևերից։ Նրանք նահանջեցին։ Ճապօնական հեծելազօրքը փորձեց հալածել նրանց, բայց հողի անյարմարութիւնը հարկադրեց նրան դադարեցնել հալածումը։ (P. A.)

Խաղաղասիրական միջնորդութիւն հերքված։ Վիէննայի կիսապաշտօնական «Politische Correspondenz» լրագրում տպված է հետևեալ հաղորդագրութիւնը. «Այն լուրերը, որոնք վերագրում են Էդուարդ VII թագաւորին խաղաղասիրական միջնորդութեան նախաձեռնութիւն, ոչինչ հիմք չունեն։ Իսկապէս անպայման ճիշտն այն է, որ ո՛չ թագաւորը, ո՛չ անգլիական կառավարութիւնը մտադիր չեն խաղաղ միջնորդութեան առաջարկութիւններ անել։ Ոչ միայն առիթ չը կայ փաթթելու Լօնդօնի կաբինէտին մի այդպիսի ծրագիր, այլ, ընդհակառակն, դատելով լաւատեղեակ աղբիւրներից ստացված տեղեկութիւններից,

անգլիացիների կողմից խոստովանում են, որ սկսված կռիւը պիտի հասցնվի վերջին։ Նոյն իսկ Պորտ-Արտուրի վիճակը, ինչ կերպով էլ նա վճռվի, չի լինի, ինչպէս ամենքը համոզված են, պատերազմի վերջը գուշակող մի բան։ Պատերազմի ելքը կախված է բացառապէս երկու թշնամիների գործողութիւններից ցամաքի վրա։ (Рус. Вѣд.)

Ցուցմունք Եապօնիայում։ «Localanzeiger» լրագրի Տօկիօի թղթակիցը հաղորդում է, որ Եապօնիայի մայրաքաղաքի ազգաբնակութիւնը չափազանց յուզված է այն դժբախտութիւնից, որ տեղի ունեցաւ Ցուշիմա նեղուցում (եապօնական փոխադրանաւերի խորտակումը)։ Առաջադէմ կուսակցութիւնը կազմեց միտինգ, որ ընդունեց հետևեալ վճիռները. 1) պահանջել զինւորական և ծովային մինիստրութիւններից մանրամասն տեղեկութիւններ. թէ ինչ միջոցներ են ձեռք առնվում փոխադրանաւերը թշնամու յարձակումներից պաշտպանելու համար, 2) բացատրութիւն պահանջել, թէ ինչ պատժի պիտի ենթարկվեն այն մարդիկ, որոնք պատասխանատու են այդ դժբաղդութեան համար և թէ ինչ միջոցներ այսուհետև կը գործադրվեն փոխադրանաւերի ապահովութեան համար (Т. А.)։

Անգլիական գեներալի կարծիքը։ Գեներալ-մայոր Bengougs, յայտնի պատերազմագէտ, որ մասնակցութիւն է ունեցել Ղրիմի պատերազմում, «Morning Post» լրագրի մէջ տըպված նամակում ասում է թէ մերոնց մեծամասնութեան համակրանքները դէպի Անգլիայի փոքրիկ քաջ դաշնակիցը օգնեցին նըկատելու մի քանի սխալներ եապօնացիների ռազմագիտութեան մէջ և նրանց վտանգաւոր դրութիւնը։ Ներկայումս վտանգ կայ, որ բախտը կը դաւաճանէ եապօնացիներին։ Եապօնացիները ունեն իրանց ձեռքում մի գիծ, որ կոպիտ գծագրութիւններով անցնում է Պորտ-Արտուրի հարաւ-արևմուտքից Ֆինխուանչէնի վրայով 50 մղոն դէպի այդ կէտը։ Այս գիծը ունի երկարութիւն համարեա 250 մղոն լեռնոտ տեղերում համարեա առանց հնարաւորութեան հաղորդակցութիւն պահպանելու թևերից։ Այսպիսով, եապօնացիները հասել են իրանց դաշտի ծայրագոյն կէտերին և չափազանց անյարմար դրութեան մէջ են գտնվում։ Երկու եապօնական բանակների մէջ կապ հաստատելու կարողութիւն իրապէս չը կայ, և գեներալ Կուրօպատկին ամեն վայրկեան կարող է հարկադրված լինել կռուելու ռուսաց ամբողջ բանակի հետ, որ, պէտք է կարծել, այժմեան ժամանակ արդէն պատրաստ է կռուի և հաւաքված է Մուկդէնի և Խարբինի մէջտեղում։ Եապօնացիների համար մի ուրիշ շատ անբարեյաջող հանգամանքն էլ այն է, որ նրանք վճռել են վերցնել Պորտ-Արտուրը ինչպէս էլ լինի. այս բանը նրանք դարձրել են իրանց պահեստի զօրքի առաջին գործը։ Ահագին ույժեր ուղարկելով Պորտ-Արտուրը պաշարելու համար, եապօնացիները սխալ են գործել, յանձնարարելով իրանց երկու բանակներին զանազան նպատակներ։ Դրանով նրանք աւելի սաստկացրել են այն վտանգը, որին առանց այդ էլ ենթարկված են, գործելով ահագին տարածութեան վրա։ Նամակի հեղինակը աւելացնում է, որ թէ գեներալ Կուրօպատկինին չէ թողել պատերազմական հանճարը, մի քանի օրվայ մէջ աշխարհը կը տեսնէ մի ապշեցուցիչ ապացոյց, թէ որքան վտանգաւոր է պատերազմական արուեստի մէջ սկզբունքները արհամարհելը։ (Т. А.)։

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Սաբզուար, մայիսի 27ին

Որ պարսիկ ժողովրդի կրօնական ջերմեռանդութիւնը հասցնում է նրան ֆանատիկոսութեան, և որ հոգևորական դասը իր ազդեցութիւնը տևական անելու համար չէ խնայում ցոյցեր կազմակերպել տալ յաճախակի, հաստատված փաստեր են։

Մօտ քսան օր առաջ, տեղիս պատուաւոր հայ վաճառականներից մէկը, իր իրաւունքը պաշտպանելու համար, ծեծվում է մի կողմնակի պարսկից։ Ծեծողը պաշտպանութիւն է գտնում ռուսական «Սուդնիյ» բանկի տեղիս բաժանման պ. գործակալ Մաշադի Ոզա Միլանցու կողմից։ Հայերն անմիջապէս այդ մասին յայտնում են Թէհրան՝ արտաքին գործերի պ. մինիստրին (կողմնակի կերպով) և Մեշեդ, Խորասանի նահանգի ընդհանուր նահանգապետ՝ Ասըֆըթ-դօվլէին։ Նահանգապետը յարգելով հայ առևտրականների պահանջը, հեռագրով, պարսկին կապված Մեշեդ է պահանջում. բայց որովհետև քաղաքումս չը կար նահանգապետ և քաղաքապետն էլ անզօր էր զգում իրան այդ գործի մէջ, ուստի այդ հրամանի կատարումը յետաձգվում է մինչև նոր նահանգապետի գալը։ Մինչև այդ ժամանակ հակառակ կուսակցութեան պարագլուխները չեն դադարում գրգռել պարսիկ ամբոխին և պրօպագանդա անել ի վնաս հայերի. պակասում էր մի առիթ հայերից վրէժ առնելու. այդ էլ, ի հարկէ, դժուար չէր։

Նոր նահանգապետը գալիս է. մի քանի օրից յետոյ գալիս է նաև Աղա-Շէյխ հասան Մաժաղանցի մի մուշտէյիդ (հոգևոր պետ). պրօպագանդիստները ուրախանում են վերջինիս գալով և շտապում են նրան յայտնելու իրանց և ամբողջ ժողովրդի ցաւը, մի միակ դարմանը հայերի ջարդը համարելով։ Հոգևոր պետը առանց մի որ և է առիթի այդպիսի մի դէպք վաղաժամ է համարում. բայց ագիտատօրները դրա առաջն էլ են առնում, ամսիս 26-ին պատրաստելով ժողովրդական մի հսկայական ցոյց. դէպքը հետևեալն է։

Ս. Պետերբուրգի «Նադէժդա» ապահովագրական ընկերութեան պ. գործակալ՝ Համբ. Տէր-Կարապետեանը Ղօչանի իրանց բաժանմունքից ստացած է լինում բժշկական դեղօրայք տեղական բժշկի համար. և որովհետև ապրանքից պակասում էր մի զգալի քանակութիւն, ուստի այդ մասին հարցնում է ապրանքատիրօջից՝ այդ պակասը պահանջէլ, թէ ոչ։ Բըժշկից զիջելու իրաւունք ստացած լինելով, պ. գործակալը ուղտապանից պահանջում է ստորագրել բեռնագիրը և ստանալ բրէհը. ուղտապանը անգրագէտ լինելով, առաջարկում է մի քանի պարսիկների ստորագրել իր փոխարէն։ Այդ ժամանակ պարսիկներից մի քանիսը գըրգռում են ուղտապանին ստանալ բեռնագիրը յետոյ ստորագրել. բայց ուղտապանը ուշադրութիւն չը դարձնելով դրան, յանձնում է ստորագրված բեռնագիրը, ստանալով բրէհը, հանդերձ շնորհակալութեամբ։ Դրանից քիչ յետոյ պարսիկները խռնվում են և սկսում բացականչել, բղաւել, թէ հայը մի սէյիդ է ծեծել։ Համաձայն նախօրօք պատրաստված ծրագրի, պրօպագանդիստների պարագլուխները շրջելով շուկայում, գրգռում են ամբողջ ժողովուրդը։ Պ. գործակալը տեսնելով դէպքի հետզհետէ սուր կերպարանք ստանալը կնոջ հետ միասին կտրով փախչում է մօտակայ քարվանսարայում ապրող հայերի մօտ և ապաստան է գտնում այնտեղ։ Ցոյցը մեծ ծաւալ է ստանում. սպառնում են ջարդել բոլոր հայերին, եթէ իրանց ձեռքը չը յանձնվի մեղադրեալ կարծվածը։ Նահանգապետի կողմից գալիս են մի քանի պաշտօնեաներ և գործի աջող վերջաւորութեան ելքը պ. գործակալին դատաստանատուն տանելն են համարում. պ. գործակալը տարվում է քաղաքական իշխանութեան մօտ. ցոյցը առերևոյթ դադարում է։

Կէսօրից յետոյ նահանգապետի մօտ են գալիս ազի (մուշտէյիդի) 4 մօլլա և սէյիդ պատգամաւորները յանցաւորին պահանջելու. նահանգապետը համաձայնվում է. այդ մասին իմացում է տրվում հայերին. պ. վաճառականապետը կանչվում է նահանգապետի մօտ։ Հոգևոր պետի պատգամաւորները խստիւ պահանջում են մեղադրեալին. մի քանի յայտնի անձանց միջնորդութեամբ, ազի մօտ տանելու հրամանը ծեծելու պատժին է փոխանակվում. և ինչ որ մինչև օրս չէր պատահել, հրապարակով ծեծվում է մի հայ։

Պ. վաճառականապետը ստիպված համաձայնվում է այդ պատժին, նկատի ունենալով հետևեալ կէտերը. նախ՝ պարսիկ ամբոխի գըրգռված դրութիւնը և 43-ի մօտ քրիստոնեաների անապահով վիճակը, երկրորդ՝ պարսից հոգևոր պետի՝ մեղադրեալին խստիւ պահանջելը, որին մինչև տեղ հասցնելը մոլեռանդ ամբոխը ողջ չը պիտի թողնէր և երրորդ քաղաքական իշխանութեան անզօրութիւնը մեղադրեալին պաշտպանելու հոգևոր իշխանութեան դէմ։

Պատիժը տեղի է ունենում. հայերը վերադառնում են անպատուած, իսկ պարսիկ դատավարական շրջանում մնում է մի ս և գ ի ծ՝ քրիստոնեային հրապարակով ծեծելը։

Թէ ինչ հետևանք պիտի ունենայ այս բոլորը, թէ ռուս պետութիւնը ինչքան եռանդով պիտի պաշտպանէ իր հպատակների շահերը և թէ վերջապէս Պարսից կենտրոնական իշխանութիւնը ինչպէս պիտի վերաբերվի այս պատիւ չը բերող արարքների պարագլուխներին՝ այդ ցոյց կը տայ մօտիկ ապագան։

Թուրիգեցի

—

Յ. Գ. 28—29 մայիսի. Նորից կրկնվեց ցոյցը. դրութիւններս անապահով էր. ստիպված ամբողջ հայերս դիմում ենք հեռագրատուն, դարձեալ ապահով չենք։ Հեռագիրներ ուղղված են պատշաճաւոր իշխանութիւններին։ Պ. նահանգապետը կարգադրութիւն արած է մեր գործի համար. և երևի այդ պատճառով էր, որ այսօր մայիսի 29-ի երեկոյեան, խռովարարների պարագլուխները քարգուզալի (արտաքին գործերի մինիստրութեան կողմից նշանակված մի պաշտօնեայ) հետ միասին գալով մեզ մօտ շատ աշխատեցին մեզ քաղաք տանելու, հաւատացնելով, որ ոչ մի վտանգ չը կայ. մինչդեռ հէնց այդ ժամանակ գալիս են հայերի ծառաները ծեծված։ Սպասում ենք կարգադրութիւնների։ Հետևանքի ինչպէս վերջանալը կը յայտնեմ առաջիկայ նամակովս։

Նոյն

ՆԱՄԱԿ ԵԳԻՊՏՈՍԻՑ

—

Ալեքսանդրիա, յունիսի 2-ին

Ռուսահայոց ծանօթ ողբերգու պ. Կ. Գալֆայեանը՝ Եգիպտոսի մէջ յաջողութիւններ ունեցաւ «Համլէտի» և «Օթելլոյի» դերերուն մէջ։

«Ազատ Բեմի» մէջ՝ գրագէտ՝ պ. Յովհաննէս Սէթեան գնահատեց պ. Գալֆայեանի գեղարուեստական տաղանդը։

Տեղւոյս եւրոպական լրագիրներն ալ գովեստիւ և հիացումով խօսեցան պ. Գալֆայեանի մասին։

Եգիպտոսի թատերասէր հայ ժողովուրդը՝ իր խարուսիկ և շլացուցիչ ծափահարութիւններով գնահատեց պ. Գալֆայեանի տաղանդը։ Բայց, դժբաղդաբար, ոչ ոք մտածեց Գալֆայեանի ֆիզիքական քայքայված վիճակի համար կազդուրիչ միջոցներ որոնելու։ Պ. Գալֆայեան Պարիզէն եկած է Եգիպտոս՝ իր քիչ մը վտանգված ջղային տկարութիւնը բուժելու դիտաւորութեամբ։

Մ. Փափազեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Գործերի դրութիւնը Հայաստանում վատանում է և խճճվում է օրէցօր։ Եւրոպական պետութիւնների հիւպատոսները զեկուցանում են Մուշից, որ Սասունի շրջանում թիւրքերի և քիւրդերի ձեռքով կոտորվել են 3,500 հայեր, տղամարդիկ, կանայք և երեխաներ, և աւերված են 50 հայկական գիւղեր։ Մուշ քաղաքում հաւաքվել են մինչև 4000 հայեր, որոնք փախել են աւազակութիւններից և կողոպտումներից։ Մուշի շրջականերում հայերի կոտորածի առաջն առնվեց միայն ֆրանսիական հիւպատոսի միջամտութեան շնորհիւ։ Սակայն գազանութիւնները հայերի դէմ դեռ ևս չեն դադարել։ Հայոց պատրիարք Օրմանեանը իրերի այդպիսի դրութեան առիթով մի խիստ բողոք ներկայացրեց։ (Нов. Вр.)

—«Times» լրագրի Կ. Պօլսի թղթակիցը ասում է, որ չափազանց դժուար է պարզ գաղափար կազմել վերջին ամիսները Հայաստանում տեղի ունեցած անցքերի մասին։ Բ. Դուռը հաւատացնում է, որ անկարգութիւնների անմիջական պատճառը յեղափոխական խմբերի խուժումն է ռուսական Հայաստանից։ Բայց ընդհանուր կարծիքը վերագրում է այդ անկարգութիւնները թիւրքական վարչութեան զեղծումներին և քիւրդերի անպատիժ մնալուն։ Մայիսի 31-ին Բ. Դուռը հրաման արձակեց Մուշում ապաստանած հայ փախստականներին վերադառնալ իրանց գիւղերը, խոստանալով պաշտպանութիւն և ամեն տեսակ հովանաւորութիւն թէ նրանց, որոնք կը վերադառնան, և թէ նրանց, որոնք լեռնային գիւղերից կը փոխադրվեն հովիտները։ Ինչ վերաբերում է պետութիւնների դիպլօմատիական միջամտութեանը այդ գործում, թղթակիցը յիշեցնում է այն սարսափելի հետևանքների մասին, որ առաջ բերեց թշուառ հայերի գլխին լաւ չը մըտածված և չը պաշտպանված միջամտութիւնը տասը տարի առաջ։ (Нов. Вр.)

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

11 յունիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ Սախարօվի հեռագիրը գլխաւոր շտաբին, յունիսի 10-ից. «Յունիսի 9-ի երեկոյեան դէմ եապօնական պահապանների խմբերը տարածվում էին Սէնիւչէնից 6 վերստաչափ հիւսիս, ծովի ափից մինչև լեռների ստորոտները Սեանքայցի, Դանզըրին, Լիցզեատուն, Եանցանեատուն և Վանսեսօշան գիւղերի միջով։ Լիցզեատունի բարձունքի վրա գործում էր նրանց լուսագիր կայանը։ Ձախ թևի վրա նշմարվում էին հետևակների շղթաները և գնդաձիգները։ Յունիսի 9-ի ընթացքում եապօնական հետախոյզները փորձեցին թևերից թափանցել մեր պաշտպանութեան գծերից ներս, բայց նրանց փորձերն իզուր անցան։ Գիշերը խաղաղ անցաւ։ Յունիսի 10-ի առաւօտից թշնամին վեր սկսեց առաջխաղացութիւնը Տավաժայից մինչև Կանտախէ գետը։ Ափերի մօտ նկատված է թշնամու նաւերի ներկայութիւնը։ Սիւեանից Խայչէն ճանապարհների վրա թշնամու շարժումը արգելված է յունիսի 8-ին և 9-ին մեր առաջատար մասերի կողմից։ Մեզանից վիրաւորվել են փոխ-եսաուլ Էնգբերտսը և 3 զինւոր։ Յունիսի 9-ին եապօնացիները մնացին Երպանլին լեռնանցքի վրա, չը ձեռնարկելով յետագայ շարժում։ Ֆինխուանչէնի կողմում առանձին փոփոխութիւններ չը կան. միայն թշնամու զօրքերի որոշ զօրացում է նկատվում Խաբալինի շրջակայքում, ուր եապօնացիները կառուցանում են դաշտային ամրութիւններ, նոյնպէս և մշակում են Ֆինխուանչէնից դէպի Սէլիւչժան տանող ճանապարհը։ Սայմացիից Լեաօեանի ճանապարհով եապօնացիներն յետ քաշվեցին Այեանեամինի այն կողմը։ Յունիսի 8-ին նրանց հետ հրաձգութեան ժամանակ վիրաւորվեցին փոխ-եսաուլ Անիչկօվը և 2 կօզակ»։—Կիևի զինւորական շրջանի շտաբի գլխաւոր-կվարտիր-մայստէր գեներալ-մայեօր Բլագովեշչենսկուն Բարձրագոյն հրամայված է լինել մանջուրական բանակի հերթապահ գեներալ. զինւորական մինիստրութեան գրասենեակի կառավարչի օգնական գեներալ-մայեօր Զաբելինին Բարձրագոյնս հրամայված է լինել մանջուրական բանակի հաղորդակցութիւնների գլխաւոր. Հեռաւոր Արևելքի փոխարքայի ժամանակաւոր շտաբի գլխաւոր գեներալ-մայեօր Ֆլուգին Բարձրագոյնս հրամայված է լինել Հեռաւոր Արևելքի փոխարքայի պատերազմական շտաբի գլխաւոր-կվարտիր-մայստէր։

ՊԱՐԻԶ։ Տօկիօից—մասնաւոր աղբիւրից ստացված, բայց դիպլօմատիական ճանապարհով հաստատված հեռագրի համեմատ ռուսաց վլադիվօստօկեան կրէյսէրների ջրասոյզ արած «Սադոմարու» նաւի վրա խեղդվել է և նոր նշանակված մարշալ Օյեաման իր ամբողջ շտաբի հետ միասին։ Այդ մի և նոյն նաւի վրա եղել է նաև Պորտ-Արտուրի համար յատկացրված պաշարողական թնդանօթների մեծ մասը։ Այդ դժբաղդութիւնը մեծ վիշտ է առաջացրել Եապօնիայում։ Վերջին ժամանակներս ծովի և ցամաքի վրա կրած մեծ կորուստները և նիւթական միջոցների կատարեալ բացակայութիւնը եապօնական կառավարութեանը կրիտիկական վիճակի մէջ են դրել։ Այն խօսակցութիւնից, որ կոմս Գայեաշին ունեցել է այստեղի պետական մարդկանց հետ, պարզվում է, որ Միկադօի կառավարութիւնը շատ ցանկանում է պատերազմը դադարեցնել։

ԻՐԿՈՒՏՍԿ։ Յունիսի 10-ին ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրը ճանապարհ ընկաւ դէպի Պետերբուրգ։

ՏՕԿԻՕ։ (Րէյտ. գործ.)—4000 հոգուց բաղկացած ռուսաց բանակը—հետևակ, ձիաւոր և թնդանօթաձիգ—յունիսի 8-ին ռմբակոծեց Այեանեամինը, բայց յետ մղվեց և հեռացաւ դէպի Սիգուլին։ Ռուսները կորցրին 5 սպանվածներ և 20 վիրաւոր։ Եապօնացիների կորուստներն յայտնի չեն։

ՆԻՒ-ՉԺՈՒԱՆ։ (Րէյտ. գործ.)։ Յունիսի 10-ից սկսած Լեաօխէ գետից դէպի արևելք նոր ամրութիւններ են շինվում։ Չինացիները արտաքսված են իրանց բնակարաններից, որոնք թողնված են ռուս զօրքի տրամադրութեան տակ. արձակված է նոր հրաման, որով արգելվում է Նիւ-Չժուանից դէպի հիւսիս ուտեստի նիւթեր արտահանելը։ Հաղորդում են, որ Նիւ-Չժուանից ութը մղոն հեռու մեծ զօրաբանակ կայ Կուրօպատկինի հրամանատարութեան տակ։ Ենթադրում են, որ այդ զօրքը ուղևորվում է դէպի Գայչժօու։

ՉԻՖՈՒ։ (Րէյտ. գործ.)։ Հինգշաբթի գիշերը և ուրբաթ առաւօտեան մի քանի ժամ շարունակ Պորտ-Արտուրի կողմից լսվում էր սաստիկ թնդանօթաձգութեան ձայներ։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱՆ

1 յունիսի

Բօրսայի դիսկօնտը	$6—7\frac{1}{2}\%$	»
Պետական 4% րենտան	$91\frac{3}{4}$ —	»
I Խաղաղ. տոմսերը	378— —	»
II » »	$293\frac{1}{2}$ —	»
III » »	258— —	»
Թիֆլիսի քաղաք. կրեդիտ. Ընկ.	— — —	»
Բագուի » » »	— — —	»
Թիֆլիսի հող. բանկի 5% . . .	— — —	»
» » » $4\frac{1}{2}\%$ . . .	— — —	»
Բագուի նաւթ. Ընկ.	450— —	»
Կասպիական Ընկ.	— — —	»
Մանթաշեան և Ընկ.	187— —	»
Նօբէլի և Ընկ.	— — —	»

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ
ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մորթու, վեներական և վիրաբուժութիւն։
Զ. Ի. ԲԱԲԸՆԱՍԵԱՆՑ—11—12 ժ. մանկաբարձութեան կանանց և երեխայոց հ.
Կ. Ի. ԳՁԵԼԻԵՎ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.
Գ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Ա. Գ. Սօլօղօվ ատամնաբոյժ. 9—11 ժ.
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ
Ն. Ն. ՌՈՍՏՈՄԲԷԿՈՎ—5—6 ժ. վիրաբուժ. մորթու և վեներական հ.
Գ. Ս. ԼԵՎԻ—6—7 ժ. նեարդային (էլեկտրաբուժութիւն), ներքին և վեներական հ.
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՃԵՐԲԻՆԻՆԱ—7—$7^1/_2$ ժ. մանկաբարձութեան և կանանց հ.։
Գ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—$7^1/_2$—8 ժ.
Վճարը 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Օ. Ա. ԱՌՎԱՆԻՑԱԿԻ—տանը. ծաղկահատ և բժշկական ժողովարդ. դիմել 11—1 ժ.։
Հիւանդանոցում ընդունվում են և գիշերօթիկ հիւանդներ։
Հիւանդանոցի կառավարիչ՝ Բժ. Կ. Ի. ԳՁԵԼԻԵՎ

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ
(Ներքին և ներվային հիւանդութիւններ)
Ընդունում է հիւանդներին Կովկասեան հանքային ջրերում—Պեատիգօրսկում. Верхній бульваръ, № 14. д. Кн. Гирей. (կ. ե. հ.) 10—20

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
ՄԻՆԱՍ ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ
Նախընթաց տարիների նման մայիսի 10-ից կընդունէ հիւանդներին կովկասի հանքային ջրերում, Պեatiգօrսկում, Ելիզավետինսկի փողոցում (ռուսաց Սօբօրի դիմաց) տ. Արխիպօվի։ մ. 16,18,21,23,25,27,29,30, յ. 2,4,6,13 12—12

Լ ո յ ս տ ե ս ա ւ
Յովհ. Կարապետեանի
ՔՐԻՍՏԱՓՕՐ ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱ
Նրա կեանքը և գործունէութիւնը։
Դիմել «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցին։ 2—5

Լ ո յ ս է տ ե ս ե լ
«ՋԻԱՆՈՒ ՔՆԱՐԸ»
Նոր հրատարակութեան երկրորդ հատորը
(հեղինակի պատկերով)
Գինն է 50 կոպէկ։
Առաջին հատորը (50 կ.) այնպէս էլ այս և հետևեալ գրքերը ցանկացողները պէտք է դիմեն Թիֆլիսում յայտնի գրավաճառանոցները և հեղինակին (Аргутинская ул. № 60)։
Մամուլի տակ է երրորդ հատորը։ Բաժանորդագրութիւնը փակված է։ 2—10

ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԵՒ ՊԱՆՍԻՕՆ
Յ. ՂԱՐԱԳԵՕԶԵԱՆԻ
(XIV-րդ տարի իր գոյ.)
Ընդունվում են աշակերտներ ամառանոցում միմիայն գիշերօթիկներ բոլոր միջնակարգ պետական դպրոցները մտնելու համար։ Աւանդվում են վարժարանում հայոց լեզու, կրօն, ֆրանսիական և գերմանական լեզուներ հմուտ վարժուհու ղեկավարութեամբ գործնական և տեսական եղանակով։
Հասցէն. На Верѣ, Сабуртало, соб. домъ, կամ թէ չէ՝ տեղեկանալ՝ մագազին Շաղինօվի, քաղաքային դումայի տակ։
Վարժարանի կառավարիչ՝
3—4 հ. շ. կ. ե. Յ. Ղարագեօզեան

Վ Ի Լ Լ Ի Ա Մ Ս Ի
ՊԱՆՍԻՕՆ ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ
Ամառը տեղափոխվում է Ալէքսանդրօպօլ։ Ընդունում է աշակերտներ և պանսիօններ պատրաստելու քննութիւնների և վերաքննութիւնների համար՝ մասնաւորապէս լեզուներից—ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն։
Հասցէն. Александрополь, Пушкинская (Штабная) домъ Г. Петра Мхитарьянца № 59. (ո. կ. ե.) 5—10

Լ ո յ ս տ ե ս ա ւ
Ա Շ Ո Տ Ե Ր Կ Ա Թ
պատմական վէպը, երրորդ տպագրութեամբ, գինը մէկ րուբլի։ Դիմել հեղինակին՝ Тифлисъ, Багратy Айвазянцу. Георгіевская площадь № 34. կամ «Կենտրօնական» և «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցներին։ (ու. կ. եր.) 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
կառապանների առաք ժաբինին և նրա օգնական Բեժիզօվին իրանց պաշտօններից արձակելու պատճառով, նշանակել է կառապանների աւագի և նրա կանդիդատի ընտրութիւնը ներկայ յունիսի 17-ին, հինգշաբթի օրը, երեկոյեան 5 ժամին, Քաղաքային Վարչութեան շէնքում և խնդրում է բոլոր թեթև կառքեր պահողներին նշանակված ժամանակը շնորհ բերել Ուպրավա, բլեախները կամ թեթև տեղափոխութեան պարտադիր կանօնների գրքոյկները, հետները, յիշված ընտրութիւնը կատարելու համար։ կ. ե. չ. 1—3

ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳՐԵՐ
Աշակերտաց համար

		Ր.	Կ.	
1.	Դասատետր կրօնի I տարի	—	25	25% զ.
2.	» » II »	—	20	20% զեղչ
3.	» » III »	—	30	
4.	Հին-ուխտ (ընդարձակ)	—	45	
5.	» (համառօտ)	—	35	
6.	Նոր-ուխտ	—	40	
7.	Գործք առաքելոց	—	40	

Ուսուցչաց համար

		Ր.	Կ.	
8.	Ուղեցոյց (մեթօդիկայ) հին-ուխտի	1	75	35% զեղչ
9.	Ուղեցոյց (մեթօդիկայ) նոր-ուխտի	2	5	
10.	Ուսուցումն քրիստոնէական կրօնի Դ.	1	50	
11.	Ուսուցումն քրիստոնէական կրօնի Ե.	—	50	

Ցանկացողները կարող են դիմել հետևեալ հասցէով.
1) Тифлисъ, священнику С. Саакянцъ, Коммерческое училище.
2) » Книжный магазинъ «Гуттенбергъ»
3) » » «Центральный».
—
Դասագրքերիս պահեստը ամառս գտնվում է պ. Ալէքսանդր Ամիրաղեանցի մօտ (Карвансарай Тамамшева мануфактурный магазинъ А. Амирагова).
Ցանկացողները նրանից ևս կարող են պահանջ անել։
Սահակ քահ. Սահակեանց
յ. ա. օ. յլ.—օ. օր-մէջ ս. ա. օ. 11—66

Լ ո յ ս տ ե ս ա ն
ԱՐՇԱԿ ԿՈՍՏԱՆԵԱՆԻ երգած
ՊԱՂ ԱՂԲՐԻ ՄՕՏ և ԼՈՒՐԻԿ
Ժողովրդական երգերը, նոտագրեց Տրուֆֆի։
Գ ի ն ը 60 կ օ պ է կ։
Ծախվում է՝ Թիֆլիսում — Սուզանաճեանի մօտ, Բագւում—Ինդրիժէչէկի մօտ և Շուշում—Բագրատ Տէր-Սահակեանի մօտ։ 7—8

ԵՍ, ԱՆՆԱ ՉԻԼԼԵԱԳ

աճեցրի իմ արտասովոր երկար մազերս (185 սանտիմէտր երկար.), որոնք յիշեցնում են Լօրէլէի մազերը. —շնորհիւ իմ հնարած պօմադայի 14-ամսեայ գործածութեան։ Այս պօմադան ճանաչված է իբր լաւ միջոց մազերի թափվելու դէմ, որ և մի և նոյն ժամանակ նպաստում է մազիք ունենալուն և նրա արմատները ամրանալուն. շնորհիւ այս պօմադայի տղամարդկանց մօրուքը ստանում է երկարութիւն, նոյնպէս բնական փայլ գլխի մազերի և մօրուքի վրա (մինչև անգամ պօմադայի կարճ ժամանակվայ գործածելուց յետոյ). միաժամանակ այս պօմադան պահպանում է մազերը վաղաժամ սպիտակելուց մինչև անգամ ծերութեան հասակում։
Սրուակի գինը 3, 5 և 8 րուբլի։
Հասանելիք գումարը ստանալուց յետոյ ամեն օր պօստով ուղարկվում են աշխարհի ամեն կողմերը հէնց ֆաբրիկայից, ուր որ ուղարկվելու են պատուէրները։
ANNA CSILLAG
WIEN 1. Graben 14.
Գլխաւոր պահեստը Թիֆլիսում, Բագւում և Բաթումում դեղավաճառային Կովկասեան Առևտրական ընկերութեան գլխաւոր պահեստներում.
21—26

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԷԳԵԱՆ
ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւն ամեն օր.
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելիամինօվսկայա փ. № 16, տուն Եղիազարեանի։
84—100

Բժշկ. Բ. Նաւասարդեան
որ գտնվում է ՐՕՍՏՕՎ քաղաքում
Հիւանդներին ընդունում է 11—1 ժ. առ. և 7—8 ժ. երեկոյեան։
Б. Садовая, 136, д. Бакалова.
(ո. կ. ե. հ.) 25—100

Պ. ԼԱՆԿՕԻ
ՊԱՍՏԱՌՆԵՐԻ ՊԱՀԵՍՏԸ
Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, տուն Միրիմանեանի
Ամեն շաբաթ ստացվում են նոր ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ, գինը կտորին 10 կոպէկից սկսած աւելի թանգ, և նրանց համար ամեն տեսակ զարդարող պարագաներ. եզրներ կամ բօրդիւրներ, ձողեր, բազմաներ և այլն։
կ. չ. 1—2

Ֆրանսիական Շոգենաւային Ընկերութիւն
«ՄԵՍՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ» — «MESSAGERIES MARITIMES».
21-ին յունիսի (4-ին յուլիսի լատ ն. տ.) մեկնելու է Բաթումից, երեկոյեան ժամը 5-ին, «Crimée» շոգենաւը, հանդիպելով Տրապիզօն, Սամսօն, Կ. Պօլիս, Դարդանէլ, Զմիւռնիա, Պիրէա, Սիւդ, Մարսէյլ, Հավր և Լօնդօն։
Ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակները՝ մինչև Պարիզ, նոյնպէս և մինչև Շանգհայ (Չինաստանում), կարելի է ստանալ Թիֆլիսում պակասեցրած գներով։
Ապրանքների և ճանապարհների մասին՝ հարկաւոր տեղեկութիւնների համար, դիմել ընկերութեանս Թիֆլիսի գործակալ՝ պ. Վ. Յակոբեանին, Նախկին Արծրունու գալերէյում, թիւ 127 գրասենեակը, հեռախօս՝ թիւ 608։ Գրասենեակը բաց է 9—1 ժամը ցերեկվայ և 5—7-ը երեկոյեան բացի կիրակի օրերից։
1—1

Նաւթարդիւնաբերական „ՈՐՈՏԱՆ“ Ընկերութիւն
Սրանով պատիւ ունի յայտնելու իր բաժնետէրերին, որ սկսեալ ներկայ թւականի յունիսի 3-ից իւրաքանչիւր օր, բացի տօն օրերից, Ընկերութեան գրասենեակում (Կօլիւբեակինսկայա փողոց, տուն Վիտուշինսկու) առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 1-ը տեղի կունենայ՝ 1) դիվիդենտի բաժանումը, հաշւելով տասն և հինգ (15) րուբլի ամեն մի բաժնին և 2) «Արամազդ» ընկերութեան ակցիաների բաշխումը, հաշւելով իւրաքանչիւր տասը (10) բաժնին եօթ (7) ակցիա։ Կը բաժանվեն նաև անդորրագրեր «Արալօ-Կասպեան» ընկերութեան ակցիաները ստանալու համար։
Թէ դիվիդենտը և թէ վերոյիշեալ ակցիաները և անդորրագրերը ստանալու համար պահանջվում է միայն ներկայացնել ընկերութեան բաժնեթղթերը, որոնց վրա վարչութիւնը կը դնէ պատշաճաւոր կնիքները։ Օտարաքաղաքացիք թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գրասենեակը, ուղարկելով իրանց բաժնեթղթերը նրանց վրա պատշաճաւոր ցուցմունքներ անելու համար։
(4) 2—4

ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿԱՆՏՕՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐԸ Թիֆլիսի առևտրական դպրոցին կից։
(Հինգերորդ տարի)
Կուրսերում աւանդվում են. հաշուապահութիւն, առևտրական թուաբանութիւն, առևտրական գրագրութիւն և առևտրական իրաւունք։ Պարապմունքների սկիզբն է 1904 թւի սեպտեմբերի 15-ից։ Դասընթացը տևում է 6 ամսից ոչ պակաս։ Զբաղմունքները երեկոյեան են և շաբաթը 3 անգամ։ Ունկնդիր կարող են լինել երկու սեռի գրագէտ անձեր։
Վճարն է 40 րուբլի դասընթացի համար։ Թիֆլիսի առևտրական դպրոցի տեսչի անունով խնդիրներ ընդունվում են ամեն օր ժամը 10—1-ը, նոյն դպրոցի գրասենեակում։
(4) 2—5

Թիֆլիսի առևտրական դպրոցը
Ա. Ի. ՄԱՆԹԱՇԵՎԻ ԱՆՈՒՆՈՎ
գտնվում է ֆինանսների մինիստրութեան վարչութեան տակ։ Հիմնված է Թիֆլիսի առևտրականների ընկերութեան ձեռքով։
Դասընթացը եօթամեայ է։ Առաջին դասարան ընդունվում են առանց քննութեան քաղաքային դպրոց աւարտողները (1872 թւի կանօնադրութիւնով)։ Ուսման վճարն է տարեկան 80 րուբլի։
Դասընթացն աւարտողների իրաւունքները.
Անձնական պատուաւոր քաղաքացու կոչում՝ առևտրական ձեռնարկութիւններում 5 տարի ծառայելուց յետոյ. պետական ծառայութեան մէջ—իրաւունք առանց քննութեան առաջին դասի չին ստանալու. զինուորական ծառայութեան համար—երկրորդ կարգի դպրոցների դասընթացն աւարտողների իրաւունքներ։
Պարապմունքների սկիզբն է սեպտեմբերի 1-ից։ Խնդիրները, մետրիքական, կոչման և ծաղկի պատուաստման վկայագրերով միասին, ընդունվում են Թիֆլիսի առևտրական դպրոցի գրասենեակում ամեն օր, ցերեկը ժամը 10—1։ (կ.) 2—5

Ա Ռ Ե Ւ Տ Ր Ա Կ Ա Ն Տ Ո Ւ Ն
„ՍՏՈՒԿԷՆ ԵՒ ԸՆԿ.“
Բ Ա Գ Ո Ւ
Իր սեփական պահեստներում մշտապէս ունի
երկաթ ամեն տեսակի և ձևի (Листовое, резервуарное, сортовое, фасонное, кровельное и оцинкованное) երկկողանի երկաթէ գերաններ, ջրհան մեքենաներ «Կամերոն» և «Դուպլէքս», ռուսական գազային խողովակներ և դրանց զօդաւորող մասեր, ֆիտինգներ և այլն։ Դուրգեր զանազան տեսակի (станки токарные, сверлилные, строгальные и др.)։ Մամուլներ ծակող և ուրիշ տեսակներ։ Պողպատ՝ գուրեր, կարցներ և գործիքներ շինելու համար։ Մետաղեայ փոկեր, աղիս անհալ (согнеупорный), «Գլէնբոյգ» և կաւ, բևեռներ (заклепки котельныя, пистонныя)։ Գամեր զանազան տեսակի, պտուտակներ (болты) և գայկաներ, պղինձ թերթաւոր և կտորներով, պղնձէ խողովակներ, թուջէ ասֆալտած (асфалтированныя) խողովակներ ջրուղիների համար և դրանց զօդաւորող մասեր։ Անագ ձօղաւոր, արճիճ թերթաւոր և կտորներով, ցինկ թերթաւոր և այլն։ Պարագաներ (арматура) պղնձեայ, բրօնզեայ և ձուլածոյ։ Գործիքներ զանազան տեսակի, բետինէ առարկաներ, ցեմենտ. Նմանապէս տեխնիքական ամեն տեսակի մետաղներ և իւղեր։

Ներկայացուցիչ է
ՌՈՒՍՏՕՆ ՊՐՕԿՏՕՐ և ԸՆԿ.
Շոգեմեքենաներ
Կերօսինեայ } շարժիչ մեքենաներ
Նաւթեայ }
Շոգետարներ (локомобилы)
Արդուկներ (катки для шоссе)
ՌԻՔԱՐԴ ՄԱՅԵՐ
Ներկեր զանազան տեսակի
Արճիճեայ ճերմկուց (бѣлила)
Արճիճեայ սուսր (сурикъ)

ԳԵՐՄԱՆ-ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ ՄԱՆՆԵՍՄԱՆԵԱՆ ԽՈՂՈՎԱԿՆԵՐԻ
Միակ ներկայացուցիչը
Խողովակներ առանց կարի, գազեայ, նաւթահորերի, ծխնելուզի և ջրարտշխական։ Նմանապէս և ամրակուռ խողովակներ խտացուցիչների համար (компрессоръ)։
Կայմեր (мачты) անկար խողովակներից, էլեքտրական ուղիների լուսաւորութեան և այլ շինուածքների համա սիւներ հեռախօսական, հեռագրական լարերի և շանթարգելների համար։
Ներկայացուցիչ է նմանապէս «Գանտկէ» «Էմիլ Լիպգարտ և ընկ.» և ուրիշ ընկերութիւնների ու հաստատութիւնների։
—
Ընդունում է լիովին կառուցումն տախտակի, բուրդ լուանող և ուրիշ գործարանների. Նմանապէս ընդունում է պատուէրներ այլ և այլ տեսակ տեխնիքական պիտոյքների վերաբերեալ։
Իւրաքանչիւր հարցերին պատասխանում է անմիջապէս։
Արժէքների ցուցակները ուղարկվում են ձրիաբար։
(կ. 1 ամ.)